

Lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453);

utfärdad den 28 maj 2009.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453)

dels att 5 kap. 12 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 5 kap. 12 § ska utgå,

dels att 3 kap. 3 §, 6 kap. 3 och 4 §§, 7 kap. 1, 3, 4 och 5 §§, 11 kap. 11 b §, 13 kap. 1–7 §§, 16 kap. 1, 4, 6, 6 c, 6 f och 6 g §§, rubriken till 7 kap. samt rubriken till 13 kap. ska ha följande lydelse,

dels att rubriken till 3 kap. ska lyda ”Vissa uppgifter inom socialtjänsten, m.m.”,

dels att det i lagen ska införas sex nya paragrafer, 13 kap. 8–11 §§ och 16 kap. 10 och 11 §§, närmast före 16 kap. 10 § en ny rubrik av följande lydelse och närmast före 16 kap. 11 § en ny rubrik av följande lydelse.

3 kap.

3 § Insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet.

För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet.

Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

6 kap.

3 § Behovet av sådana hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga samt 22 och 23 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall ska tillgodoses av staten. Statens institutionsstyrelse leder verksamheten vid hemmen. Bestämmelser om tillsyn m.m. över verksamheten vid hemmen finns i 13 kap.

Statens institutionsstyrelse får, om det finns särskilda skäl för det, genom avtal uppdra åt ett landsting eller en kommun att inrätta och driva ett sådant hem som avses i första stycket.

För vård i ett hem som avses i denna paragraf får staten ta ut avgift av den kommun som begärt placeringen.

¹ Prop. 2008/09:160, bet. 2008/09:SoU22, rskr. 2008/09:259.

4 §² Vård i familjehem och hem för vård eller boende ska bedrivas i samråd med socialnämnden. Detta gäller även sådana hem som avses i 3 §.

7 kap.

Föreskrifter om enskild verksamhet och anmälningsplikt

1 §³ Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ får inte utan tillstånd av Socialstyrelsen yrkesmässigt bedriva verksamhet i form av

1. hem för vård eller boende,
2. sådana boenden som motsvarar dem som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket,
3. hem för viss annan heldygnsvård,
4. hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs.

Tillstånd behövs inte för sådan verksamhet som kommunen genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till en enskild att utföra.

Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i första stycket, samt kommun som genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet ska anmäla denna verksamhet till Socialstyrelsen innan verksamheten påbörjas.

3 §⁴ Bestämmelserna i 11 kap. 5 och 6 §§ gäller i tillämpliga delar i enskild verksamhet som står under Socialstyrelsens tillsyn enligt denna lag. Anteckningar och andra uppgifter i en personakt som tillhör en sammanställning av uppgifter som avses i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten ska bevaras och därefter gallras två år efter det att den sista anteckningen gjordes i akten. Uppgifterna ska dock inte gallras så länge uppgifter om samma person inte har gallrats enligt andra stycket.

Uppgifter i en sammanställning som avses i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten ska gallras två år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört.

Gallringen ska vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallringsskyldigheten inträdde.

Den socialnämnd som beslutat om en insats som genomförs i en enskild verksamhet får träffa avtal med den som bedriver verksamheten om att handlingar ska överlämnas till nämnden när gallringsskyldigheten inträder. Detta gäller dock inte sådana handlingar som avses i 3 a §.

4 § En handling i en personakt i enskild verksamhet som står under Socialstyrelsens tillsyn enligt denna lag ska, om det begärs av den som akten rör, så snart som möjligt tillhandahållas denne för läsning eller avskrivning på stället eller i avskrift eller kopia, om inte annat följer av 15 kap. 1 §.

En fråga om utlämnande enligt första stycket prövas av den som ansvarar för personakten. Anser denne att personakten eller någon del av den inte bör

² Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

³ Senaste lydelse 2007:1315. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

⁴ Senaste lydelse 2007:1315.

lämnas ut ska han eller hon genast med eget yttrande överlämna frågan till Socialstyrelsen för prövning.

5 §⁵ Socialstyrelsen får besluta att en personakt i enskild verksamhet som står under Socialstyrelsens tillsyn enligt denna lag ska tas om hand

1. om verksamheten upphör,
2. om det på sannolika skäl kan antas att personakten inte kommer att handhas enligt föreskrifterna i denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, eller
3. om den som ansvarar för personakten ansöker om det och det finns ett påtagligt behov av att akten tas om hand.

En omhändertagen personakt ska återlämnas, om det är möjligt och det inte finns skäl för omhändertagande enligt första stycket. Beslut i fråga om återlämnande meddelas av Socialstyrelsen efter ansökan av den som vid beslutet om omhändertagande ansvarade för personakten.

Personakter som har tagits om hand ska förvaras avskilda hos arkivmyndigheten i den kommun där akterna omhändertagits. Personakterna ska bevaras i minst två år från det att de kom in till arkivmyndigheten, dock får sådana handlingar som avses i 7 kap. 3 a § inte gallras. En myndighet som har hand om en personakt som har omhändertagits har, om en uppgift ur akten begärs för ett särskilt fall, samma skyldighet att lämna uppgiften som den haft som ansvarat för akten före omhändertagandet.

11 kap.

11 b §⁶ Socialnämnden har rätt att hos Skatteverket ta del av uppgifter om enskilda som avser inkomstslaget kapital enligt inkomstskattelagen (1999:1229) eller återbetalning av skatt enligt skattebetalningslagen (1997:483). Om det finns skäl för det ska Skatteverket på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden.

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut enligt första stycket.

13 kap.

Tillsyn m.m.

1 § Socialstyrelsen har tillsyn över socialtjänsten och verksamheten vid sådana hem som avses i 6 kap. 3 §.

Tillsynen över enskild verksamhet avser

1. verksamhet för vilken det krävs tillstånd enligt 7 kap. 1 § första stycket,
2. verksamhet som en kommun genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till enskild att utföra, samt
3. annan enskild verksamhet som kommunen upphandlar tjänster från för att fullgöra skyldigheter enligt denna lag.

⁵ Senaste lydelse 2007:1315.

⁶ Senaste lydelse 2008:971.

2 §⁷ Tillsyn enligt denna lag innebär granskning av att den verksamhet som avses i 1 § uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter.

Föreläggande enligt 5 och 8 §§, återkallelse av tillstånd och förbud enligt 9–11 §§ får användas endast när verksamheten inte uppfyller de krav som framgår av lagar och andra föreskrifter.

3 § Socialstyrelsen ska inom ramen för sin tillsyn

- lämna råd och ge vägledning,
- kontrollera att brister och missförhållanden avhjälps,
- förmedla kunskap och erfarenheter som erhålls genom tillsynen, och
- informera och ge råd till allmänheten.

4 § Vid tillsyn som rör barns förhållanden får barnet höras om det kan antas att barnet inte tar skada av samtalet. Barnet får höras utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande.

5 § Den som bedriver verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag är skyldig att på Socialstyrelsens begäran lämna över handlingar och annat material som rör verksamheten och lämna de upplysningar om verksamheten som Socialstyrelsen behöver för sin tillsyn.

Socialstyrelsen får förelägga den som bedriver verksamheten att lämna vad som begärs enligt första stycket. Föreläggandet får förenas med vite.

6 §⁸ Socialstyrelsen eller den som myndigheten förordnar har rätt att inspektera verksamhet som står under dess tillsyn. Den som utför inspektionen har rätt att få tillträde till lokaler eller andra utrymmen som används för verksamheten. För tillträde till bostäder krävs dock att den eller de boende lämnar sitt samtycke till inspektionen. Den som utför inspektionen har rätt att tillfälligt omhänderta handlingar och annat material som rör verksamheten. Den vars verksamhet inspekteras är skyldig att lämna den hjälp som behövs vid inspektionen.

7 §⁹ Vid sådan inspektion som anges i 6 § har den som utför inspektionen rätt att av polismyndigheten få den hjälp som behövs för att inspektionen ska kunna genomföras.

8 § Om Socialstyrelsen finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får Socialstyrelsen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som Socialstyrelsen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet ska kunna avhjälpas. Föreläggandet får förenas med vite.

⁷ Senaste lydelse 2007:1315.

⁸ Senaste lydelse 2007:1315. Ändringen innebär bl.a. att andra och tredje styckena upphävs.

⁹ Senaste lydelse 2007:174.

Socialstyrelsen får även förelägga den kommun eller det landsting som inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt 7 kap. 1 § tredje stycket att fullgöra denna skyldighet. Föreläggandet får förenas med vite.

9 § Om ett missförhållande enligt 8 § första stycket är allvarligt och Socialstyrelsens föreläggande inte följts, får Socialstyrelsen helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får Socialstyrelsen i stället helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt, får Socialstyrelsen utan föregående föreläggande helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får Socialstyrelsen i stället helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

10 § Om det finns sannolika skäl för att ett tillstånd helt eller delvis kommer att återkallas eller om det finns sannolika skäl för att verksamheten helt eller delvis kommer att förbjudas enligt 9 §, och ett sådant beslut inte kan avvaktas, får Socialstyrelsen tills vidare helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Beslut enligt första stycket gäller i högst sex månader. Om det finns synnerliga skäl, får beslutets giltighet förlängas med ytterligare sex månader.

11 § Om underlåtenhet att iaktta skyldigheterna enligt lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn är av allvarligt slag, får Socialstyrelsen återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får Socialstyrelsen förbjuda fortsatt verksamhet.

16 kap.

1 §¹⁰ Ett ärende som avser vård eller någon annan åtgärd i fråga om en enskild person kan flyttas över till en annan socialnämnd.

Överflyttning ska ske om den som berörs av ärendet har starkast anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till den enskildes önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt framstår som lämpligt.

Om berörda kommuner inte kan komma överens om överflyttning, får den kommun där frågan om överflyttning kommit upp ansöka om överflyttning av ärendet hos Socialstyrelsen.

Uppgifter som behövs för att en socialnämnd ska kunna ta över ett ärende ska lämnas ut av den socialnämnd från vilken överlämnandet sker.

4 §¹¹ Socialstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i ärenden om

1. tillstånd enligt 7 kap. 1 §,
2. omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 §,
3. föreläggande enligt 13 kap. 5 och 8 §§,

¹⁰ Senaste lydelse 2003:407.

¹¹ Senaste lydelse 2009:496.

- 4. återkallelse av tillstånd och förbud enligt 13 kap. 9–11 §§, samt
- 5. överflyttning av ärende enligt 16 kap. 1 §.

I fråga om överklagande av Socialstyrelsens beslut enligt 7 kap. 4 § gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 6 kap. 7–11 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Andra beslut av Socialstyrelsen enligt denna lag får inte överklagas.

Beslut av Socialstyrelsen och domstol i fråga som avses i första stycket 2, 3 och 4 gäller omedelbart.

6 §¹² Till böter döms den som

– överträder ett förbud eller en begränsning som har meddelats med stöd av 5 kap. 2 §,

– åsidosätter någon av bestämmelserna i 6 kap. 6 § första stycket eller 12 § första stycket, eller, om inte gärningen är belagd med straff i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling, 10 §,

– utan tillstånd driver sådan verksamhet som avses i 7 kap. 1 §,

– i strid mot ett förbud som har meddelats enligt 13 kap. 9 och 10 §§ fortsätter verksamheten.

Allmänt åtal får väckas endast efter medgivande av Socialstyrelsen.

6 c §¹³ Frågor om särskild avgift prövas efter ansökan av Socialstyrelsen av den länsrätt inom vars domkrets kommunen är belägen.

6 f §¹⁴ Socialnämnden ska till Socialstyrelsen och till de revisorer som avses i 3 kap. 8 § kommunallagen (1991:900) rapportera alla gynnande nämndbeslut enligt 4 kap. 1 § som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslutet. För varje beslut ska nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av bistånd beslutet gäller samt kortfattat uppge skälen för dröjsmålet.

Socialnämnden ska vidare dels till Socialstyrelsen, dels till revisorerna rapportera alla gynnande nämndbeslut enligt 4 kap. 1 § som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. För varje beslut ska nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av bistånd beslutet gäller samt kortfattat uppge skälen för dröjsmålet.

Rapportering enligt denna paragraf ska ske en gång per kvartal.

6 g §¹⁵ Socialnämnden ska till Socialstyrelsen och till de revisorer som avses i 3 kap. 8 § kommunallagen (1991:900) anmäla när nämnden har verkställt ett gynnande beslut som enligt 6 f § har rapporterats som ej verkställt. Datum för verkställigheten ska då anges.

Bemyndiganden

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela sådana föreskrifter inom socialtjänsten som behövs till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa i verksamhet som avser

¹² Senaste lydelse 2004:770.

¹³ Senaste lydelse 2002:437.

¹⁴ Senaste lydelse 2006:495.

¹⁵ Senaste lydelse 2008:79.

1. barn och unga,
2. äldre personer,
3. personer med funktionsnedsättning,
4. missbrukare, och
5. personer som anges i 5 kap. 11 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela sådana föreskrifter som behövs till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa i verksamhet vid sådana hem som avses i 6 kap. 3 §.

| Förbud mot förvandling

11 § Om ett föreläggande har förenats med vite enligt denna lag får vitet inte förvandlas till fängelse.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009 i fråga om rubriken till 3 kap. och i fråga om 3 kap. 3 § och 11 kap. 11 b § samt i övrigt den 1 januari 2010.

2. Ansökningar om tillstånd enligt 7 kap. 1 § och ansökningar om överflyttning av ärenden enligt 16 kap. 1 § som inte har prövats slutligt vid ikraftträdandet ska överlämnas för handläggning hos Socialstyrelsen. Detsamma gäller icke avslutade tillsynsärenden, ärenden som har överlämnats till länsstyrelsen för prövning av utlämnande av handlingar i en personakt, ärenden där länsstyrelsen har omhändertagit en personakt och ärenden där länsstyrelsen har ansökt om särskild avgift.

3. Rapporter om icke verkställda nämndbeslut enligt 16 kap. 6 f § som inkommit till länsstyrelsen före den 1 januari 2010 ska överföras till Socialstyrelsen. Detsamma gäller anmälningar om verkställda beslut enligt 16 kap. 6 g §.

4. Tillstånd att bedriva enskild verksamhet som har meddelats av länsstyrelsen före ikraftträdandet ska gälla som tillstånd som har meddelats av Socialstyrelsen.

5. Verksamhet som är anmälningspliktig enligt 7 kap. 1 § tredje stycket och som har påbörjats före den 1 januari 2010 ska, i de fall verksamheten inte tidigare har anmälts till länsstyrelsen, anmälas till Socialstyrelsen senast den 31 december 2010. Anmälningar som har gjorts till länsstyrelsen före den 1 januari 2010 ska överföras till Socialstyrelsen.

På regeringens vägnar

MARIA LARSSON

Marianne Jenryd
(Socialdepartementet)

